

แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย
ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ของ

องค์การบริหารส่วนตำบลริโกะ
อำเภอสุโขทัย จังหวัดน่าน

คำนำ

ปัญหาขยะเป็นปัญหาระดับโลกที่ต่างร่วมมือกันแก้ไข และพยายามขจัด ซึ่งเห็นได้จากนโยบายรัฐบาล และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีความเห็นชอบและผลักดันให้การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ประสบความสำเร็จ จึงได้กำหนดให้ระดับชาติ ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ รวมทั้งในระดับท้องถิ่น เร่งรัดแก้ไขปัญหายอย่างจริงจังด้วยความร่วมมือทุกภาคส่วน โดยจังหวัดนราธิวาสเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่มีแนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ในระยะเร่งด่วน

เพื่อเป็นการสนองนโยบายและการพัฒนาพื้นที่ในเขตตำบลริโก ให้สะอาดปราศจากขยะมูลฝอยและของเสีย องค์การบริหารส่วนตำบลริโก จึงประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วนดำเนินกิจกรรมตามแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ – ๒๕๖๐

องค์การบริหารส่วนตำบลริโก

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทนำ	๑ - ๕
- หลักการและเหตุผล - แผนที่ยุทธศาสตร์การบริหารส่วนตำบลรีโก - วัตถุประสงค์ - เป้าหมาย - กรอบแนวคิด - นิยามและความหมาย	
ส่วนที่ ๒ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลรีโก	๖ - ๘
- สภาพทั่วไป - ข้อมูลพื้นฐาน - อาชีพ	
ส่วนที่ ๓ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ฯ	๙ - ๑๐
- วิสัยทัศน์ - เป้าประสงค์/พันธกิจ - กรอบแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย ฯ	
ส่วนที่ ๔ แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลรีโก	๑๑ - ๑๒
- แผนงานระยะเร่งด่วน (ปีงบประมาณ ๒๕๖๐)	
ส่วนที่ ๕ การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติและติดตามประเมิน	๑๓

ส่วนที่ ๑ บทนำ

๑.๑ หลักการและเหตุผล

คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้เห็นชอบ Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่ต้องเร่งแก้ไขปัญหามลพิษมูลฝอยไม่ถูกต้องและตกค้างสะสม เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ และได้สั่งการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษมูลฝอย ทั้งในกรุงเทพมหานคร ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น ในทุกมิติ โดยมีแนวทางปฏิบัติ ๔ ขั้นตอน คือ

๑) กำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่ กำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่วิกฤต (ขยะมูลฝอยเก่า)

๒) สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่) เน้นการลดและการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม กำจัดโดยเทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการแปรรูปเป็นพลังงานหรือทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๓) วางระเบียบ มาตรการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

๔) สร้างวินัยของคนในชาติมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน เน้นให้ความรู้ประชาชน และบังคับใช้กฎหมายและคณะรัฐมนตรีในคราวประชุม เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ลงมติเห็นด้วยกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เสนอ และให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยระยะสั้น (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐) ประกอบกับนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ได้กล่าวในรายการคืนความสุขให้คนในชาติ ซึ่งเผยแพร่ออกอากาศ เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม และได้รับมอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยบูรณาการร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในกาจัดทำแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ ๑ ปี โดยใช้หลักการ ๓Rs คือ การใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย ในภาพรวมของประเทศลดลงร้อยละ ๕ จากอัตราการเกิดขยะมูลฝอย ทั้งนี้ กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำแนวทางปฏิบัติงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ซึ่งมีหลักการสำคัญด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ในระดับจังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดให้เกิดผลตามเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรม

เพื่อให้การขับเคลื่อน Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ ๑ ปี โดยใช้หลักการ ๓Rs คือการใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ องค์การบริหารส่วนตำบลลือโก จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและของเสียอันตรายองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยม่วง พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๐ ขึ้น โดยให้ความสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางเพื่อปริมาณขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้น และผลักดันให้องค์การบริหารส่วนตำบลลือโกบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลลือโก มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการตามอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำ

๒) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนตำบลริโก่ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง

๓) เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลริโก่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลริโก่ ลดลงร้อยละ ๕ จากอัตราการเกิดขยะมูลฝอย

๑.๓ เป้าหมาย

ตำบลริโก่ มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายอย่างมีประสิทธิภาพและถูกหลักวิชาการ สามารถลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอยในภาพรวมของอำเภอลดลงร้อยละ ๕ จากอัตราการเกิดขยะมูลฝอย โดยมีเป้าหมายการดำเนินการ ดังนี้

๑.๓.๑ ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เข้าสู่ระบบการกำจัดที่ปลายทางลดลงร้อยละ ๕ เมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณขยะมูลฝอยในปี ๒๕๕๙

๑) ร้อยละ ๑๐๐ ของส่วนราชการ สถานศึกษา ศาสนสถาน ภาคเอกชน และสถานประกอบการ จัดกิจกรรมการลดและการคัดแยกขยะมูลฝอยหรือการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์

๒) ร้อยละ ๔๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่สามารถเป็นต้นแบบการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย

๓) ร้อยละ ๑๐๐ ของหมู่บ้าน/ชุมชน มีการจัดตั้ง “จุดรวบรวมขยะอันตรายในชุมชน”

๔) กากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย ร้อยละ ๗๐ และขยะมูลฝอยติดเชื้อ ร้อยละ ๘๕ ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการ

๑.๓.๒ จัดประชุมมอบนโยบายด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” เพื่อขยายผลสู่การปฏิบัติในองค์การบริหารส่วนตำบลริโก่ และหมู่บ้าน/ชุมชน

๑.๓.๓ จัดทำแผนปฏิบัติการในระดับอำเภอเพื่อกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้ชัดเจน และมีผลสัมฤทธิ์ ภายใน ๑ ปี และรายงานผลการให้กระทรวงมหาดไทยทราบทุกเดือน ตามแบบรายงานที่กำหนด

๑.๓.๔ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

๑.๔ กรอบแนวคิด

๑.๔.๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) มีกรอบแนวคิดการพัฒนาภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนในทุกภาคส่วน ทุกระดับ ยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม ที่มีคนเป็นศูนย์กลางพัฒนา มีการเชื่อมโยงทุกมิติ ของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้ง มิติตัวตน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการเมือง เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความความสมดุล และยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ในส่วนของการเสริมสร้าง ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญในการสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรากฐานการผลิตภาคเกษตร มุ่งสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันด้านการค้าจากเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการเพิ่มบทบาทไทยในเวทีประชาคมโลก

ทั้งนี้ภายใต้การขับเคลื่อนและแปลงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ ไปสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ ที่สอดคล้องกับสภาพสังคม และการกระจาย การพัฒนาไปสู่พื้นที่ โดยยึดหลักการพัฒนาพื้นที่ภารกิจ และการมีส่วนร่วม(Area-Function-Participation) ในจังหวัดในพื้นที่ดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาจากระดับชุมชนสู่ระดับประเทศ และประเทศสู่ชุมชน ใช้กลไกและเครื่องมือการพัฒนาภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อมวลชน อย่างบูรณาการให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิภาพด้วยกระบวนการสร้างเครือข่ายคลัสเตอร์ที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่

๑.๔.๒ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ เป็นแผนระยะกลางที่มีความสอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อการพัฒนาในหลายมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยต้องพิจารณาบริบทการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบด้าน โดยเฉพาะบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากแรงกดดันของกระแสแนวคิดและสถานการณ์ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่เข้มแข็งของภาคเอกชน สหิชุมชนและส่งเสริมการกระจายอำนาจและหน้าที่รับผิดชอบตามแนวทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

๑.๔.๓ แผนจัดการมลพิษ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนจัดการมลพิษ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นแผนที่กำหนดกรอบและทิศทางในการจัดการมลพิษของประเทศไทยในระยะเวลา ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ที่ทันต่อสถานการณ์เพื่อให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกพิษอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก โดยมีกรอบแนวคิดของแผน ดังนี้

๑) ลดและควบคุมการระบายมลพิษอันเนื่องมาจากชุมชน เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ยานพาหนะและการคมนาคมขนส่ง โดยให้มีการจัดการมลพิษตั้งแต่ต้นทาง จนถึงปลายทาง และให้ทุกภาคส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งดำเนินการเปิดเผยและเข้าถึงข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษและผลกระทบที่เกิดขึ้น

๒) จัดการมลพิษในระบบพื้นที่ตามลำดับความสำคัญของปัญหา

๓) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานจัดการน้ำเสีย ขยะมูลฝอย มูลฝอยติดเชื้อและของเสียอันตรายชุมชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีการจัดการขยะอันตรายและสารอันตรายอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

๔) ประยุกต์ใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย (polluter pays principle : ppp) การสนับสนุนการผลิตและการบริการ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๕) พัฒนาระบบการบริหารจัดการมลพิษให้เป็นเอกภาพทั้งทางด้านกฎหมาย กฎระเบียบ แผนและแนวทางการโดยประสานความร่วมมือในการจัดการมลพิษทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และประชาชน

๖) ส่งเสริมให้ภาคประชาชนและผู้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเข้าร่วมดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกพิษ

๑.๕ นิยามและความหมาย

มูลฝอย หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว มูลสัตว์ หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น (พระราชบัญญัติการสาธารณสุข, ๒๕๓๔)

ขยะมูลฝอย (solid waste) คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่นๆ และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื่อมมูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครวเรือนยกเว้นวัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะย่อยสลาย (compostable waste) หรือมูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น แต่จะไม่รวมถึงซากสัตว์หรือเศษของพืช ผัก ผลไม้ หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลองในห้องปฏิบัติการ โดยขยะที่ย่อยสลายนี้เป็นขยะที่พบมากที่สุด คือพบมากถึง ๖๔% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะรีไซเคิล (Recyclable waste) หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้ คือ ของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น แก้ว กระดาษ เศษพลาสติก กล่องเครื่องดื่มแบบ UHT กระจุกเครื่องดื่ม เศษโลหะ อะลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น สำหรับขยะรีไซเคิลนี้ เป็นขยะที่พบมากเป็นอันดับสองในกองขยะ กล่าวคือ พบประมาณ ๓๐% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะอันตราย (Hazardous waste) หรือมูลฝอยอันตราย คือขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุธรรมชาติ วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจเกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระจุกสเปรย์บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น ขยะอันตรายนี้เป็นขยะที่มักจะพบได้น้อยที่สุด กล่าวคือ พบประมาณเพียง ๓% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะทั่วไป (General waste) มูลฝอยทั่วไป คือ ขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะประเภทย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย มีลักษณะที่ย่อยสลายยากและไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร ฟิล์มเปื้อนอาหาร เป็นต้น สำหรับขยะทั่วไปนี้ เป็นขยะที่มีปริมาณใกล้เคียงกับขยะอันตราย กล่าวคือ จะพบประมาณ ๓% ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ (กรมควบคุมมลพิษ, ๒๕๔๘)

ขยะมูลฝอยติดเชื้อ หมายความว่า มูลฝอยที่มีเชื้อโรคปะปนอยู่ในปริมาณหรือความเข้มข้นซึ่งถ้ามีการสัมผัสหรือใกล้ชิดกับมูลฝอยเหล่านั้นแล้ว สามารถทำให้เกิดโรคได้กรณีมูลฝอยดังต่อไปนี้ ที่เกิดขึ้นหรือใช้ในกระบวนการตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์และการรักษาพยาบาล การให้ภูมิคุ้มกันโรคและการทดลองเกี่ยวกับโรคและการตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ รวมทั้งในการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวให้ถือว่าเป็นมูลฝอยติดเชื้อ (กฎกระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ, ๒๕๔๘)

๑) ซากหรือชิ้นส่วนของมนุษย์หรือสัตว์ที่เป็นผลมาจากการผ่าตัด การตรวจชันสูตรศพหรือซากสัตว์ และการใช้สัตว์ทดลอง

๒) วัสดุของมีคม เช่น เข็ม ใบบิด กระบอกฉีดยา หลอดแก้ว ภาชนะที่ทำด้วยแก้วสไลด์ และกระจกปิดสไลด์

๓) วัสดุซึ่งสัมผัสหรือสงสัยว่าจะสัมผัสกับเลือด ส่วนประกอบของเลือด ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากเลือด สารน้ำจากร่างกายมนุษย์หรือสัตว์ หรือวัคซีนที่ทำจากเชื้อโรคที่มีชีวิต เช่น สำลี ผ้าก๊อซ ผ้าต่างๆ และท่อ

ยาง

๔) มูลฝอยทุกชนิดที่มาจากห้องรักษาผู้ป่วยติดเชื้อร้ายแรง

ส่วนที่ ๒

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลริโก

๒.๑ สภาพทั่วไป

๒.๑.๑ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ (ข้อมูลจากแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลริโก)

องค์การบริหารส่วนตำบลริโก เป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งอยู่อำเภอสุโขทัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอำเภอสุโขทัยนี้จัดตั้งขึ้นเป็นอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๐ สมัยรัชกาลที่ ๕ ที่มีการปรับปรุงการปกครองบริเวณ ๗ หัวเมือง ขึ้นกับเมืองระแงะ ก่อนที่จะย้ายเมืองระแงะไปตั้งที่บ้าน “มะนา รอ” เป็นเมืองนรา ในปีพ.ศ. ๒๔๕๐ ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเมืองเป็น “นครราชสีมา” เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๕๘ อำเภอสุโขทัย จึงเป็นอำเภอหนึ่งที่ขึ้นกับเมืองนครราชสีมา และนับเป็นอำเภอที่ ๓ ของจังหวัดนครราชสีมา

ที่ว่าอำเภอสุโขทัย เดิมตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๔ ตำบลสุโขทัย เมื่อเส้นทางรถไฟตัดผ่านที่บ้านโคกตา ตำบลปะลุ ทางราชการจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอสุโขทัยมาตั้งที่บ้านโคกตา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ แต่ยังคงเรียกอำเภอสุโขทัยอย่างเดิม คำว่า “สุโขทัย” มีความหมายภาษาท้องถิ่นว่า “คลองข้าวเปลือก”

“สุโขทัย”

แปลว่า คลอง

“ปาดิ”

แปลว่า ข้าวหรือข้าวเปลือก

ตำบลริโก เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอสุโขทัย ประกอบด้วย ๗ หมู่บ้าน คำว่า “ริโก” เป็นภาษาท้องถิ่น ซึ่งมาจากคำว่า “ตุโก” หมายถึง น้ำไหลเซาะได้ทำนบ สาเหตุที่เรียกว่า “ริโก” ก็สืบเนื่องมาจากตำบลแห่งนี้มีคลองสำคัญสายหนึ่งเป็นคลองประจำตำบล ซึ่งต้นน้ำเกิดจากเทือกเขาแห่งหนึ่งในเขตบ้านตะโกละบูเกะ หมู่ที่ ๒ ตำบลริโก คลองสายนี้ผ่านหมู่บ้านทุกหมู่บ้านในเขตตำบลริโก ซึ่งมีทั้งหมด ๗ หมู่บ้าน และได้ไหลผ่านอำเภอวังอ่างสุแม่น้ำสุโขทัย-ลก มีตำนานเล่าว่า ราษฎรในหมู่บ้านได้ช่วยกันสร้างทำนบเพื่อกั้นน้ำ นำไปใช้ทางการเกษตร แต่สายน้ำได้ไหลเซาะพื้นได้ทำนบเป็นช่องโหว่ขึ้น ลักษณะที่เกิดขึ้นเช่นนี้ ชาวบ้านเรียกว่า “ตุโก” ต่อมาสำเนียงเรียกก็ได้เพี้ยนไปจากเดิมเป็น “ริโก” โดยตำบล ริโก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอสุโขทัย ระยะห่างประมาณ ๔ กิโลเมตร

๒.๑.๒ พื้นที่ ที่ตั้ง และอาณาเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลริโก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอสุโขทัย ระยะห่างประมาณ ๔ กิโลเมตร มีพื้นที่ ๒๘.๑๑๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๑๗,๕๖๘ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เทศบาลตำบลปะลุ

ทิศใต้ ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลสากอ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ องค์การบริหารส่วนตำบลภาวะ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เทือกเขาบูเกตาเว

๒.๑.๓ สภาพภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำขังตลอดทั้งปี เป็นดินพรุซึ่งเป็นแหล่งเกษตรกรรมและเป็นที่ตั้งชุมชน พื้นที่บางส่วนเป็นที่ราบสูงชันเชิงเขา

ส่วนที่ ๓

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลริโก

๓.๑ วิสัยทัศน์

รักสะอาด ปราศจากมลพิษ พี่น้องทุกคนร่วมคิด หาวิธีจัดการขยะ

๓.๒ เป้าประสงค์/พันธกิจ

- ๑ ปรับปรุงฟื้นฟู ระบบกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกหลักวิชาการ
- ๒ มีการจัดการขยะมูลฝอยที่สะอาดอย่างถูกหลักวิชาการ
- ๓ กำหนดพื้นที่ห้ามเทกองขยะมูลฝอย
- ๔ มีพื้นที่ต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยเหลือศูนย์
- ๕ ปริมาณขยะมูลฝอยลดลงอย่างน้อยร้อยละ ๕ ของปริมาณขยะมูลฝอยที่มีอยู่ภายใน ๑ ปี

(พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐)

๓.๓ กรอบแนวคิดการจัดการขยะมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลริโก

๓.๓.๑ แผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลริโก พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐ มีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

- ๑) กำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย
- ๒) สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม (ขยะมูลฝอยใหม่) โดยเน้นการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง จัดการขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวมกำจัดโดยเทคโนโลยีแบบผสมผสานเน้นการใช้น้อย ใช้ซ้ำ หรือนำกลับมาใช้ใหม่เพื่อทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- ๓) มีการออกเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย
- ๔) สร้างวินัยในชุมชนมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน เน้นให้ความรู้ประชาชน และบังคับใช้กฎหมาย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บริหารจัดการในภาพรวมของจังหวัด นายอำเภอ เป็นผู้บริหารจัดการในภาพรวมของอำเภอ และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลริโก เป็นผู้บริหารในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๓.๒ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดนราธิวาส

แผนปฏิบัติการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนและของเสียอันตราย องค์การบริหารส่วนตำบลริโก พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๑ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัดนราธิวาส การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ของแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายองค์การบริหารส่วนตำบลริโก

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน/ส่วนราชการ/องค์กรเอกชนแนวทางการพัฒนา

- ๑) ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทดแทนการใช้ถุงพลาสติกหรือโฟม
- ๒) จัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน/ส่วนราชการ/องค์กรเอกชน ให้ถูกหลักวิชาการ
- ๓) กำหนดเขตพื้นที่ห้ามเทกองขยะมูลฝอย

๔) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีที่จัดรวบรวมขยะอันตรายในหมู่บ้าน/ชุมชน ละ ๑ จุด โดยไม่ให้เกิดมลภาวะทางด้านสิ่งแวดล้อมและประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การสร้างนิสัยของคนในชุมชนในการนำขยะกลับมาใช้ใหม่แนวทางการพัฒนา

- ๑) ส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง
- ๒) ส่งเสริมให้มีระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกหลักสุขาภิบาล
- ๓) ส่งเสริมการดำเนินงานชุมชนปลอดขยะ
- ๔) ส่วนราชการ/องค์กร กำหนดมาตรการให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การวางระเบียบมาตรการการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายแนวทางการพัฒนา

๑) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นออกเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติด้านการจัดการขยะมูลฝอยหรือประกาศท้องถิ่นในการลด คัดแยกขยะมูลฝอย และของเสียอันตราย

๒) อำเภอและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศเขตพื้นที่ห้ามเทกอง รวมถึงห้ามมิให้มีศูนย์ขนถ่ายขยะมูลฝอยในเขตชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การสร้างวินัยของคนมุ่งสู่การบริหารจัดการขยะที่ยั่งยืนแนวทางการพัฒนา

- ๑) บังคับใช้กฎหมาย
- ๒) สร้างจิตสำนึก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
- ๓) ประชาสัมพันธ์ ธรรมะ ให้ความรู้ การลด คัดแยกขยะที่ต้นทาง
- ๔) จัดกิจกรรมสร้างนิสัยการจัดการขยะมูลฝอยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาทุกสังกัดในตำบลห้วยม่วง
- ๕) ส่งเสริมการใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๖) ตรวจสอบ ดำเนินคดีกับผู้ลักลอบทิ้งขยะ กากอุตสาหกรรม
- ๗) สนับสนุนการใช้สื่อมวลชนช่วยปลุกกระแสสังคม เพื่อสร้างวินัยคนในชาติให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย
- ๘) ส่งเสริม/สนับสนุนการจัดตั้งธนาคารขยะ และกองทุนฌาปนกิจชุมชนเพื่อบริหารจัดการรายได้จากการซื้อขายขยะชุมชน

ส่วนที่ ๔

แผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลรีโก

๔.๑ แผนงานระยะเร่งด่วน (ปีงบประมาณ ๒๕๖๐)

แผนงานที่ ๑: ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทดแทนการใช้ถุงพลาสติกหรือโฟม

- ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทดแทนการใช้ถุงพลาสติกหรือโฟมในชุมชนส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ปรับปรุง ฟื้นฟู สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกหลักวิชาการ และห้ามเทกอง

แผนงานที่ ๒ : เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน ต้องมีการคัดแยกขยะอย่างถูกหลักวิชาการ

แผนงานที่ ๓ : ส่งเสริมพื้นที่ต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยหรือศูนย์

- พัฒนาพื้นที่ต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยหรือศูนย์ และส่งเสริมให้เป็นศูนย์เรียนรู้

แผนงานที่ ๔ : ออกข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการจัดการขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และการบังคับใช้กฎหมาย

- สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติ หรือปรับปรุงเทศบัญญัติ/ข้อบัญญัติการบริหารจัดการขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และของเสียอันตราย
- ตรวจสอบและดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้ลักลอบทิ้ง/กำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลที่ไม่ถูกหลักวิชาการ

แผนงานที่ ๕ : สร้างจิตสำนึก

- สร้างความรู้ให้กับประชาชน เยาวชน ให้ทราบถึงปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในการลด คัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง และนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่
- จัดกิจกรรม big cleaning day ในหน่วยงาน และชุมชน
- ส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือผู้ประกอบการลดการใช้ถุงพลาสติก และโฟม หรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- สถานศึกษากำหนดหลักสูตรการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อสอนในสถานศึกษาทุกสังกัด และส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม
- ส่งเสริมการใช้สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แผนงานที่ ๖ : การติดตามประเมินผล

- ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ในระดับส่วนราชการ/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน

ส่วนที่ ๕

การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติและติดตามประเมินผล

๑. ตำบลแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการขยะมูลฝอย “จังหวัดสะอาด” ระดับอำเภอ โดยมีอำเภอเป็นประธานคณะทำงาน มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑) จัดทำแผนระดับตำบล เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายการดำเนินงานให้ทุกหมู่บ้าน/ชุมชนมีการดำเนินการคัดแยกขยะ

๒) กำหนดให้มีจุดรวบรวมขยะอันตรายชุมชนอย่างน้อยหมู่บ้านละ ๑ จุด

๓) กำหนดให้มีจุดรวบรวมขยะอันตรายอย่างน้อยหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อนำไปดำเนินการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับอำเภอ

๔) ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” เสนอนายอำเภอภูผาม่าน

๕) หน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากอำเภอ

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งคณะทำงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประธานคณะทำงานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น เพื่อจัดทำฐานข้อมูลขยะมูลฝอยในพื้นที่

๒) จัดทำแผนปฏิบัติการระดับท้องถิ่น โดยการประชาคมหมู่บ้าน เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินงานให้แก่หมู่บ้าน/ชุมชน ในพื้นที่

๓) กำหนดจุดรวบรวมของเสียอันตรายอย่างน้อยหมู่บ้าน/ชุมชน แห่งละ ๑ จุด

๔) ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและบริหารจัดการขยะให้แก่ประชาชนในพื้นที่

๕) สนับสนุนงบประมาณด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อนำไปดำเนินการตามแผนปฏิบัติการในระดับท้องถิ่น

๖) ติดตามและประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” เสนอต่อนายอำเภอ

๗) หน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น